

veľký. Jednou z príčin nedostatku peňazí je vývoj nemecko-slovenského clearing-u, ktorého špička aktív pre Slovensko ďaleko prerástla celý slovenský peňažný obeh v hotovosti. Slovenské hospodárske vedenie sa usiluje všetkými prostriedkami znemožniť ďalšie zvýšenie clearingovej špičky. Oficiálne rôznymi finančnými operáciami, ktorými sa slovenský štát na clearing-u angažoval, a neoficiálne radom opatrení, ktoré musia pôsobiť v konečnom dôsledku ako brzda pre export. Sem patrí aj pred niekoľkými týždňami prijatý zákon o poskytovaní úveru. Seriózní posudzovatelia situácie z exportných kruhov, ktoré vyvážajú do Nemecka, zostávajú celkom rozhodne názor, že slovensko-nemecký obrat tovaru bude mať tohto roku značne obmedzený objem, a to v oveľa väčšej miere, ako sa očakávalo.

L[udin]

SÚA Praha. Auswärtiges Amt Berlin (Zahraničný úrad Berlin), 25/417248-417255. Fotokópia strojopisného záznamu. (Z nemčiny preložila HT.)

58

1944, máj 3. [Londýn.] — Intimát II. odboru čs. MNO so zprávami o situácii na Slovensku, získanými čs. zpravodajskou službou v Londýne, ktoré sa týkajú pohybov nemeckého a slovenského vojska a vzťahov vnútri agrárnických odbojových skupín.

Tajné.

^E Príloha k č. j. MNO 198 taj. — II. odbor 1944.

Z naprosto spoľahlivého pramene¹ ze dne 22. 4. 1944:

1. Byly pozorovány transporty německého vojska směrem na Čadcu a části do Brna. Mají špatnou morálku. Dále hlásí shromažďování německých jednotek v Petržalce.

¹ Šlo nepochybně o zprávy od kpt. J. Krátkeho. Část zprávy, označená ako bod 4, je doložená vo zväzku fotokópií slovenských odpisov rádiogramov Slovensko—Londýn ako zpráva od Víta z 22. 4. 1944 (SÚA Praha, b S 40-3).

Posledná časť zprávy od slova „Pozor“ znie však v tomto slovenskom odpise trochu inakšie: „Pozor na informácie od Fraštackého. Ursíny má málo stúpcov, väčšina agrárnikov pre Šrobára.“

Krátkeho ponosy na Fraštackého (Frey), ktorý bol v tom čase spojku ilegálnej SNR do Švajčiarska, obsahuje aj rádiogram z 15. 6. 1944: „VI 061522/44. Upozorňuji na Freye. Mám písemné doklady o falšování zpráv od nás vám, Anně a Klenovi. Prosím, abyste napříště všechny vaše rozkazy a taj. zprávy zasilali jen Zdeně, která je v osobním styku se Šrobárem, Ursínym a Husákem. Jen tak zabráníte falšování vašich nařízení politickým stranám.“ (SÚA Praha. Ch 37-91-29/28. Záznam dešifrovanej došlej depeše. Strojopisný priepis.)

Medzi týmito „zprávami od Víta“ je ďalší heslovitý rádiogram z 22. 4. 1944, ktorý hovorí o unifikácii národných výborov a urýchľovaní vojenských príprav. Podobná, avšak podrobnejšia zpráva s ďalšími údajmi je v odpise intimátu II. odboru čs. MNO, čj. 199 taj. z 3. 5. 1944. Znie takto: „Nynější situace Národních výborů se projevuje v unifikaci a urychlování vojenských příprav, v určení předsedy a jeho centrálního výboru z politických stran. Všeobecně u všech tří politických stran ozývá se tu hlas po Šrobárovi. Sdělte Vaše stanovisko.“

Vojenské vedení má v úmyslu v okamžiku okupace nebo v případě takové situace, že nastane ruský postup, způsobit státní převrat. Chce soustředit mobilizované, organizované síly na severu a východě Slovenska.

Sdělte okamžitě plán Vaší pomoci, hlavně letecké.“ (SÚA Praha. b S 436-1/149. Aj dodatočne dešifrované zprávy rádiostanice Leo z 22. 4. 1944; tamtiež, D 20-32-36/107.)

2. Hlásí také zvýšený transport německého vojska. Jde hlavně o nové tanky „Tiger“. Jsou také dopravovány rozložené bezmotorové letouny Junkers, mající nový automaz, směrem Rakousko — východní fronta.

3. Okamžitě zahajte přípravy pro dodání sabotážního materiálu, pozemní i vzdušnou cestou.

4. Upozorňuji na skupiny Ursíny—Országh—Fraštacký. Separatistické cíle tvoří rozpory v agrární straně. Osobní zájmy mají přednost. Dokonce prý podporují Sidor—Hodža kombinace o federaci polsko-slovensko-maďarské. Pozor na informace od skupiny Fraštacký—Ursíny. Mají málo stoupenců. Většina agrárníků je pro Šrobára.

5. Žádám okamžité směrnice pro organizování centrálního politického národního výboru.² Vedení bude mít formu vojenské organizace štábu.

6. Na východní obrannou německou linii v Karpatech odchází i slovenská divize. Jejím velitelem bude asi Čatloš.³

SÚA Praha. A 1-50-9/44 a bS 436-1/170. Koncept(?) a odpis. „Strojopisný priepis.“

59

1944, máj 8. Londýn. — Dohoda o vztahu medzi československou správou a sovietskym hlavným veliteľom po vstupe sovietskych vojsk na československé územie.

Vláda republiky československé a vláda Svazu sovětských socialistických republik, přejíce si, aby poměr mezi sovětským vrchním velitelem a československou správou na území Republiky československé po vstupu sovětských vojsk na československé území byl upraven v duchu přátelství a spolenectví mezi oběma zeměmi, dohodly se na tomto:

Článek 1

Jakmile sovětská (spojenecká) vojska vstoupí v důsledku válečných operací na československé území, nejvyšší moc a odpovědnost ve všech věcech vztahujících se na vedení války bude připadati v pásmu válečných operací po dobu potřebnou ku provádění těchto operací vrchnímu veliteli sovětských (spojeneckých) vojsk.

² Je možné, že táto veta je v odpise nepresne reprodukována a že informátor — Krátký — mal na mysli „vojenský národný výbor“, o ktorom sa zmiňuje v zpráve, ktorú citujeme v nasledujúcej poznámke čís. 3. Ak by šlo naozaj o „politický“ národný výbor, znamenalo by to, že alebo nevedel o existencii ilegálnej SNR, alebo ju nebral na vedomie ako centrálny orgán odboja, čomu nasvedčujú jeho niektoré ďalšie zprávy.

³ V odpisoch zpráv Slovensko—Londýn, ktoré tvoria prílohu k čj. HV 6.500/44 taj., je ešte niekoľko ďalších zpráv, datovaných 22. 4. 1944 a označených ako „zpráva ze Slovenska“. Ide zrejme tiež o časti „Zdenových“ rádiogramov. Uvádzame presné znenie odpisov, pričom všetky tri zprávy z 22. 4. 1944 zlučujeme v jednu: „Okamžitě zahajte přípravy dodání sabotážního materiálu. Plastika s příslušenstvím a zápalné bomby pozemní i leteckou cestou. — Dne 2. května 1944 odchází na východní obrannou německou linii Karpat 2 slovenské divize, velitel asi Čatloš. Doma asi 4500 vojáků. V této době čekat asi okupaci. Zprávy o shromažďování něm. jednotky na jih hranice. Vyklizování německých a slovenských škol Bratislavy. — Na základě zjištěné vojenské situace s objektivními civilními a vojenskými vedoucími činiteli předkládám návrh Golia na stanovit velitel. Voj. Nár. Výbor. Golia je vojenský odborník politicky nezátížený. Rychlá odpověď.“ (SÚA Praha. PMR — L, sign. Slov. nár. rada.)